

Negyedszázad

NAGYPÁLI

Ökofaluban

A könyvet szerkesztette:
Köcse Tibor, Mészáros T. László

bevezető:
Köcse Tibor polgármester

képek:
Mészáros T. László
Köcse Tibor
és Nagypáli Önkormányzatának archívumából

Megjelent 2023-ban a Mészi Fotó gondozásában
Kiadó: Mészáros László
www.meszi.hu
www.meszifoto.eu

A könyvben szereplő felvételek 2006 és 2023 között készültek
Köszönet a Zalai Hírlapnak az archív felvételekért és újságcikkekért.

ISBN : 978-615-6063-06-9

A könyv a
TOP-5.3.1-16-2017-00008
"Helyi identitás és kohézió erősítése"
"Szomszédságban" Közösségfejlesztő együttműködések Nagypáli, Gósfá, Kispáli és Vasboldogasszony
településeken
c. pályázat segítségével valósult meg.

A könyvben szereplő fotók szerzői jogi védelem alatt állnak. Minden jog fenntartva. Tilos ezen kiadványt, vagy bármely részletét sokszorosítani, információs rendszerben tárolni, vagy sugározni bármilyen formában a szerzők engedélye nélkül.

Negyed évszázad Nagypáli Ökofalu életében

A Zalai dombságra jellemző táj környezetében, erdőkkel, és gyümölcsösökkel körbevett helyen lelhető fel a több mint 600 fős lélekszámú falu. A dombok aljánál lévő völgyekben húzódó kis patakokcskák, a békés erdei tisztások, a rendezett szántóföldek és a zöldellő rétek különleges nyugalmat sugároznak az itt élő embereknek és az ide látogató vendégeknek. Talán ezért is kedvelték meg az első ide települők ezt a helyet, amely már ösidők óta lakott. A község nevével először 1439-ben találkozhatunk írott forrásainkban „Pály” formában. A község napjainkban dinamikusan fejlődő, a lakosság összetételét tekintve növekvő fiatalodó képet mutat. A falunak fontos a környezettudatos életmód, ennek tükrében a „Zöld Út” falufelújítási program 1997-ben vette kezdetét, amelynek megalkotója Kócse Tibor újonnan megválasztott polgármester volt. Fő célja egy fejlett európai színvonalú, önfenntartó településsé fejlődés, megőrizve a magyar, és területi egységből adódóan a göcseji falvak hagyományait. A követni kívánt fejlesztési irányok megújuló energiaforrások alkalmazása, turizmusfejlesztés, közösségépítés, környezetvédelem és környezettudatosság kialakítása.

25 évvel ezelőtt készített SWOT analízis szerint elsőként felmerülő probléma volt a lakosság elöregedése és csökkenése. A fejlesztések korai szakaszában ezen tényezők megállítása, megfordítása volt a cél. Ennek köszönhetően épült ki az amerikai stílusú lakópark, mely jelenleg közel 90 családnak biztosít otthont. A következő probléma a helyi közösség hiánya volt, amelyet az önkormányzat szemléletváltásával, valamint civil szervezetek alapításával igyekeztek ellensúlyozni. Mára már 6 civil szervezet működik a településen.

A harmadik, egyben a fejlesztések fő vonalákként a helyi gazdaságfejlesztési irányok meghatározása volt. Energetikai intézkedések során a faluban napelemes rendszerek, napkollektor, napelem rendszerek telepítése, valamint energiapark, energiaültetvény-kísérletek, épületenergiái fejlesztések, elektromobilitás és térvilágítás megvalósítása történt meg. Egyben megvalósult a digitális programra történő átállás.

A településen fellendült a turizmus is. Sűrűn látogatnak ide iskolás csoportok, hazai és külföldi települések, civil szervezetek, valamint tanulmányi, családi kirándulások is gyakoriak.

A 4 napraforgó minősítést nyert Nagypáli Főnix Apartmanház várja az aktív vagy passzív kikapcsolódásra vágyókat, valamint a Turisztikai Központban kialakított apartmanok is.

Turizmusához kapcsolódó egységek: Integrált Községi Szolgáltató Tér, az előbb említett Főnix Szolgáltató Központ, Grund és szabadidőpark, Helyi Termék Kiállító Tér, Turisztikai Szolgáltató Központ, Megújuló Energiaforrások Innovációs Ökocentruma, az Öko-völgy, valamint az Energia park várják az ide látogatókat. Nagypáli önkormányzat egyik fő fejlesztési iránya a megújuló energiaforrások alkalmazása, ezért támogatásból kialakításra került az előbb említett Energiapark a közösségi ház mellett, amely mintaparknak minősül, példát mutatva ezzel más településeknek is. Az eredmények bemutatása mellett az alkalmazott technológiák népszerűsítése is cél. A park központi eleme egy napraforgóra hasonlító napkövető villamos energia előállító rendszer és egy szél és napenergiát egyaránt hasznosító hibrid erőmű, itt található még meteorológiai állomás, energiapiramis.

A falu nemzetközi kapcsolatai nem csak testvértelepülési kapcsolatban merülnek ki (Tornynos, Kosti, Tataouine, Smardzewice, Alsóverceke, Gyergyóalfalu, Bodrogszerdahely, Szászcsávás) hanem a projektkapcsolatok más országok városaival (Marokkó, Beregszász, Eisenstadt, Güssing) is jelentősek.

Nagypáli tagja a RURENER csoportnak is, ami olyan vidéki települések (falvak és kisvárosok) hálózata, melyeknek célja az energiafogyasztásuk a fosszilis energiákon való függőség csökkentése, helyettük a helyben lévő megújuló energiaforrások hasznosítása. A tagság egyik legnagyobb előnye, hogy lehetővé teszi vidéki közösségek számára a tapasztalatcserét, tudástranszfert, az egymástól való tanulást és saját közösségük népszerűsítését, mentor programok és testvérvárosi tevékenységek segítségével. A RURENER közösség tagjai: Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország, Görögország, Románia, Magyarország, Egyesült Királyság, Ciprus és Portugália.

A falu fejlettségének és hosszú távú terveinek köszönhetően bekerült a Nemzetközi Polgármester Egyesületbe, (Covenant of Mayors) részt vesz annak szervezeti munkájában.

Nagypáli község 2021-ben elnyerte az „Év digitális faluja” címet.

A falu híres a nem mindennapi újításairól, amelyek egyben a mintaértékű falufelújítás garanciái is, például a legutóbbi program ezek közé az okospadok telepítése. Az utcabátorok a térségben egyedülállóak, illeszkednek a „Zöld Út” fejlesztési programhoz.

Jövőben tervezett egy hidrogén alapú, napenergiával működő és elektromos autók éjszakai töltését is biztosító formatervezett, csepp formájú vízba szerelt berendezés, mely szintén illeszkedni fog a „Zöld Út” fejlesztési programhoz.

Nagypáli Önkormányzat hamarosan teljes egészében ellátja magát energiával. A kedvező helyzet azonban egy átgondolt, negyedszázados munka eredménye, hisz a település vezetése 1996 óta szinte minden szabad forintját az alternatív energiák felhasználásához biztosítja. Az eredmények önmagukért beszélnek.

A falu elnyerte a Napkorona bajnokság 1. helyezett címet, Virágos Magyarország országgyűlési különdíját, a Magyarországi Falumegújítási díj 1. helyezett címet, Európai Falumegújítási Díjat, valamint Köztérmegegyítési Nívódíj 2016 pályázaton Nagypáli Csodái címmel különdíjban részesült.

A nagypáli modell valósággal vonzotta a családokat, a település lélekszáma 271-ről mostanra több mint 600-ra növekedett. A község negyed évszázad alatt megfiatalodott, így már nemcsak múltja, hanem jövője is van. „Tudják, még nem értek el a „Zöld út” falufelújítási program végére, hiszen újabb mérföldkövek következnek a falufelújítás, fenntarthatóság és energiafüggetlenedés útján.”

Késő avarkori sírokat tártak fel Nagypáliban

A napokban Nagypáliban csatornázási munkák során — a Petőfi út 41. számú ház előtt — a markológép két avarkori sírra „akadt”.

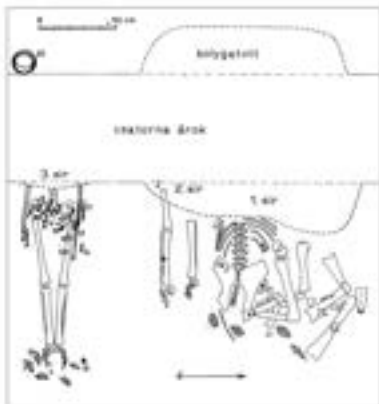
A helyszínre érkező régész megállapítása szerint a területen egy VIII. századi, késő avarkori temető rejtőzik, s ennek két sírját bolygatta meg a markológép. Ezek közül az egyik lovas-sír volt. Két ló csontvázát találták meg benne. A sírból öntött bronzból készült, nagy lódíszes szíjvég, lószerszámok, kengyelék és zabla, a lószerszámot díszítő bronz csat és veret, valamint egy vasfokos került elő.

A másik sírban szintén egy harcos nyugodott. Mint a feltértelezés során kiderült, egykor veretekkel és lószíjvégekkel díszített öve volt. Kardját ugyan a markológép részben tönkretette, megmaradt darabjai azonban minden kétséget kizáróan igazolják, hogy a fegyver valaha fátokban volt, s ez a tok bronz lemezzel volt díszítve. A harcos feje mellett fából készült vödör nyomaira — egy vas fogantyúra és három abroncsra — bukkantak.

Mint a feltértelezés végző régésztől megtudtuk, a késő avarak a VII. század végén jöttek be a Kárpát-medencébe. Kutatóink egy része leírásukban azt vallja, hogy a krónikáinkban említett keleti honfoglalás alapján ez a né-

pesség már finn-ugor volt, s mint ilyeneket, a magyarok rokonaként tarthatjuk számon.

A talált leletek értékét csak növeli, hogy mindaddig a zalaegerszegi laktanya építésénél — 1949-ben — talált VII—IX. századi sír volt az egyetlen késő avarkori lelethely a Göcseji Múzeum gyűjtőterületén.

Az első felmérés után elkészítették az előzetes térbeli összeírás, majd egy megyei összesítőt és végül a megyéknek elküldték a nyomtatott urbáriumokat, amelyekbe csak a helységre jellemző adatokat kellett beírni. Nagypáli urbárium 1768-ban készült, ekkor már Festetics Pál volt a gróf, a társulajdonos viszont még mindig Farkas Ferenc. Az iratban már szerepelnek az úrbérendezés szerinti kötelező szolgáltatások és a jobbágyság jogai is. A faluban az adóztatás alapját 20 hold szántó és 8 szekér rét képezte, ezért tartoztak két marhával végzett robottal, pénzben megfizetett kilenceddel, egész telek után 4 forinttal. A jobbágyság szabad meneteliek voltak, és mivel a faluhoz nem tartozott szőlőhegy, ezért kocsmáltatási joguk volt karácsonyig.

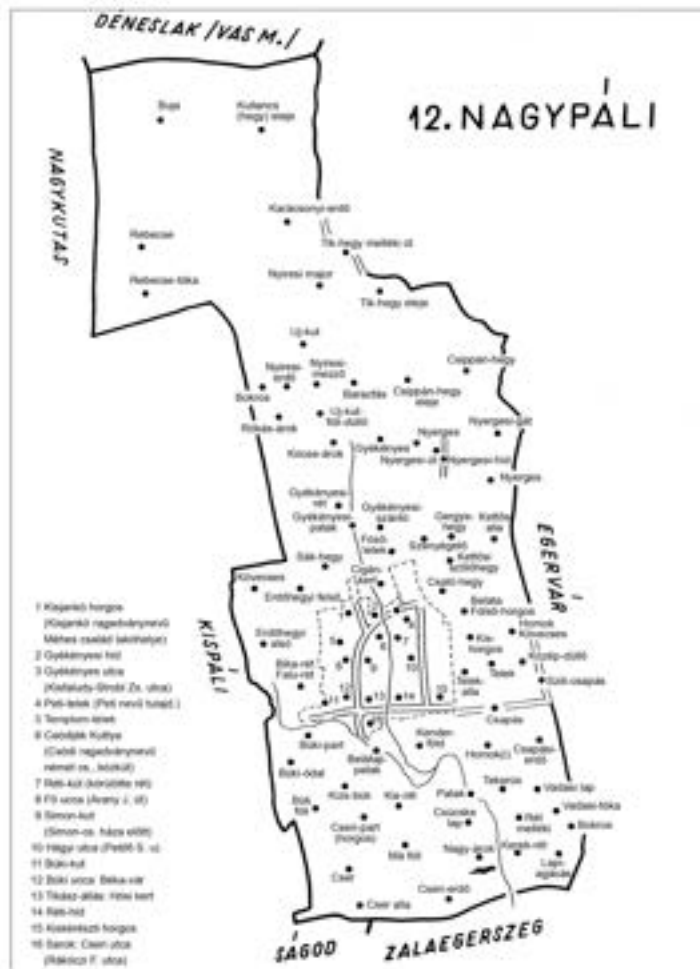
72. NAGYPÁLI

- I. Urbáriumunk nincs, nem is volt.
- II. Contractusunk lévén tekintetes Festicus uraság részéről valóknak, aszerint adóztunk és szolgáltunk. Farkas Ferenc úr részéről valóik pedig, kézpénzbeli fizetésen kívül kiadott contractusunk szerinti egyéb adóztatásokat és szolgálatokat nem adtunk, s nem tevének. Festicus uraság részéről az contractus 1757-dik esztendőben, más részről 1760-dikban kezdődött, azelőtt is contractus szerinti adóztunk és szolgáltunk.
- III. Contractusunk lévén, aszerint bírások alatt lévő földök és rétek számához képest alkudott kézpénzbeli 4, 5, 7 forintosból álló árendát fizetünk, négy nap esztendőként aratunk. Öszvőfogva egy hosszú fűrt aratunk, az uraságunk itten lévő hat hold földét teljességgel megműveltük, abban termett gabonát betakarítuk, az magvát más kilenced jószággal edgyütt Kemendi majorban hordotuk. Farkas Ferenc úrnak részéről pedig, minden hold földről 30 krajcár fizetünk, s egyebet nem adunk, ezek pedig az contractusuk megírt idejektől fogva lettek esztendőként, kinek marhája volt, ha kéretemünk, egereszeghi házhoz egy szekér fát vitünk.
- IV. Fajtársábeli haszonvételünk még eddig volt, magunk és machánk szükségére vizünk volt, makkoltatásunk eddig volt, miséhvő nem béletünk, kocsmáltatás eddig egész esztendőig szabad volt, ellenben épülete való apó fánk — ösegebb lévén — nincs, rétünk éppen kevés vagyon. Nyári legelőtársra macháinkat szomszéd hatásra költenk bébeni Egereszege, minden pár marhától hat garast, Egervársá egy napi szántást, egynapi kaszálást adunk, szőlőhegy határunkban nincs.
- V. Bizonyos számú helyeinknek nem lévén, azokhoz tartozandóknak is számú nem vala. Réteinket, ami vagyon, saját kaszáni lehet, ha az írvé nem akadékoszt. Egy holdban hány posonyi mennyen, ara számot nem tartottunk.
- VI. Contractusunkon kívül, mint megírva vagyon, egyebet nem szolgáltunk.
- VII. Régi járt földékből kilencedet nem aratunk, hanem irtásokból kilencedet Festicus uraságunk, Farkas Ferencnek pedig a zsellérek tizedet. Nem is volt itt a szomszédoságban jártföldékből kilencedet adni szokás. Az fölébb irt contractusunkon kívül semmi egyéb adóztatásokat nem tevének.
- VIII. Semmi pusztá házhely nincs az helységünkben.
- IX. Mint árendások, mind szabadmeneteliek vagyunk.

Év nélkül

Molnár György esküt X	Kocsis János X	Kovács Ferenc X
Géllén János esküt X	Fazakas Mihály X	Csasznyás István X
Simon István bír X	Mihes Pál X	Bogdán György X

Előzetes Nagy László alszolgabíró s. k. és Hegyi Pál esküt s. k.

Korabeli térkép Dr. Szentmihályi Imre gyűjtéséből (1964) és régi fotók

A népi építészeti értékek falun

A napokban öltét tartott a linkafővel. A három egy-egy méterrel emelkedésmű bi- zottság, amelyen Szentmihályi Imre, a Göcseji Múzeum igazgatója nagyon is időse és megismerendő feladatokról szólt. A már írásban is megfogalmazott javaslat a göcseji népi építészeti emlékeinek helyszíni megmentését sürgeti. Hogy mindezzel, az ismert fordulattal élve valóban a 24. órában vagyunk, azt úgy hisszük, nem szükséges hangsúlyozni.

Nem véletlen, hogy éppen Zalában, a népi építészeti sa- háttal szembe fordított „háziútján” épült fel az ország első szaba- dalművészeti falumúzeuma. A szaba- dalművészeti épületek együttese azonban nem pótolhatja azt a hatást, amit az eredeti környezetükben meg- hagyott épületek látványa je- lenthet. A falumúzeum fel- építésével párhuzamosan te- hát gondoskodni kell a göcse- ji népi építészeti legértékese- bb emlékeinek helyszíni megmentéséről is. Mint a göcse- ji múzeum igazgatója ta- lálon megjegyezte; ma még mindez megvalósítható lenne, néhány év múlva azonban — bármennyi pénz álljon is ren- delkezésünkre — nem lesz már mit megmenteni.

Az előzetes felmérések alapján a múzeumi szakem- ber a következő gondosan ki- választott, kevés számú népi épület megmentését javasol- ta: Nagypáliban Mátyás Gyu- la Pál utca 22. szám alatti füstös-konyhás lakóházát, a linkafővel. A három egy- egy méterrel emelkedésmű bi- zottság, amelyen Szentmihályi Imre, a Göcseji Múzeum igazgatója nagyon is időse és megismerendő feladatokról szólt. A már írásban is megfogalmazott javaslat a göcseji népi építészeti emlékeinek helyszíni megmentését sürgeti. Hogy mindezzel, az ismert fordulattal élve valóban a 24. órában vagyunk, azt úgy hisszük, nem szükséges hangsúlyozni.

ez sem késik sokáig. A tervenet megvalósításá- hoz természetesen szükséges az Országos Műemléki Felügyelőség, vala- mint a tanács szervek támo- gatására lenne szükség. Re- méljük — ismerve a javasol- tak fontosságát, sürgősségét — ez sem késik sokáig.

Válogatás a Zalai Hírlap cikkeiből

Nagypáli madártávlatból

Építkezések, fejlesztések: bal oldalon: Integrált közösségi Szolgáltató tér, Főnix Szolgáltató Központ. Jobb oldalon: Energia Park, Mátyás Király utca, Arany János utca

Építkezések, fejlesztések: Lakópark, műfüves pálya és öltöző.

Építkezések, fejlesztések: Türapark kialakítása, napelemes borozótető, kemence építés.

Építkezések, fejlesztések: bal oldalon: templomfelújítás, logisztikai központ, rendezvényter, jobb oldalon: ravatalozó, vízmű tározó bővítés.

Építkezések, fejlesztések: bal oldalon: Mátyás Király utca, hegyi út szélesítése, faluközpont, jobb oldalon: Ady Endre utca, mezőgazdasági út, Arany János utca.

Nagypáli bekötőtűt és elágazó építése és avatása

Építkezések, fejlesztések: Integrált közösségi szolgáltató tér, faluközpont térkövezése, jobb oldal: Gyümölcsfeldolgozó, elektromos kerékpár tároló, buszmegálló.

Építkezések, fejlesztések: Áder János látogatása a faluközpontban, napelemes autótöltő, digitális pad, közösségi épület falu fotóval.

Tavaszi a lakótelepen

Nyár az Energiaparkban

Önkormányzati épület és Energiapark

Energiapark és Főnix apartman

Faluközpont madártávlatból

Arany János utca madártávlatból